

Ingressa al MNAC un important conjunt d'obres d'Helios Gómez, gràcies a una gran donació del fill de l'artista

El Museu ha adquirit també tres olis que tenia en dipòsit

- **El MNAC esdevé la institució de referència per l'obra plàstica d'Helios Gómez, amb una ampla representació de registres i de moments creatius de l'artista, des dels anys 20 a la postguerra, fins als anys 50**
- **Es tracta de la col·lecció personal de l'artista i, possiblement, la més important en mans privades**
- **Els tres olis que s'exhibeixen a les sales dedicades al Surrealisme i a la Guerra Civil han estat adquirits pel Museu**

El conjunt donat consta de 6 olis, 27 dibuixos i un llibre, i es tracta d'obres procedents de la col·lecció personal que l'artista va conservar en el seu poder. A dia d'avui és, possiblement, el conjunt més rellevant d'obres d'aquest artista que romanien en mans privades.

Després de la seva entrada al Museu Nacional caldrà documentar i estudiar el conjunt, que incorpora obres de diversos registres artístics i diferents moments creatius. Aquestes obres donades venen a afegir-se a les tres pintures, també propietat del fill de l'artista, que ara han estat adquirides pel Museu Nacional, si

bé ja hi eren en dipòsit: *Evacuació*, en dipòsit des del 2003, i *Agre andalús* i *Dolor arotransportat* (*paracaigudes amb ull*), des del 2007.

Aquesta donació enriqueix extraordinàriament la col·lecció d'art de la Guerra Civil, que és un referent de l'art del període i que ja compta amb un centenar d'obres d'una quarantena d'artistes exposades a les sales permanents del Museu. Però el conjunt que ara ingressa incorpora també obres d'altres períodes, des dels anys 20 fins a la postguerra, concretament dels anys 40 i 50. Entre les obres ingressades es compten també pintures i dibuixos que remeten al món gitano, fins avui representat al Museu per la seva pintura més icònica, *Evacuació*.

Amb la incorporació d'aquest conjunt de pintures i dibuixos, el Museu Nacional esdevé de manera definitiva la institució de referència pel que respecta a l'obra plàstica d'Helios Gómez.

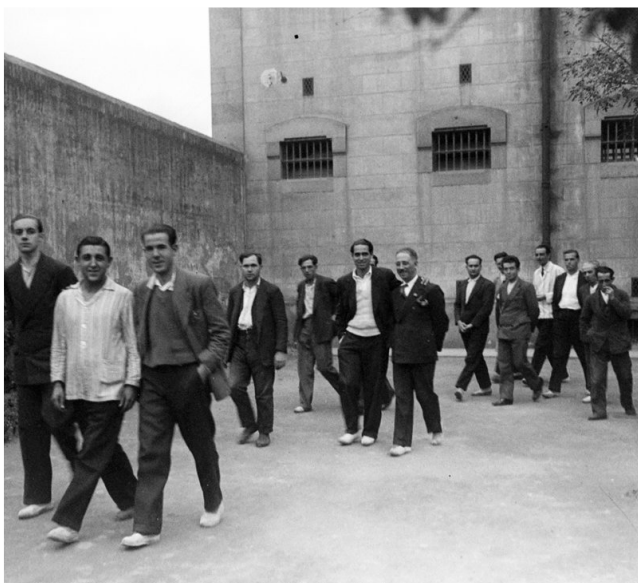
En l'actualitat s'exposen de manera regular tres pintures i un cartell a les sales permanents, tant a les de Surrealisme com a les de Guerra Civil, però la riquesa del fons ingressat permetrà l'exhibició d'obres pertanyents a altres períodes, especialment la postguerra.

Helios Gómez davant d'un dels seus cartells

Helios Gómez

Helios Gómez (Sevilla, 1905 – Barcelona 1956), va ser pintor, cartellista i poeta, i sobretot un destacat artista gràfic d'avantguarda. A la seva Sevilla natal va assistir a classes nocturnes de Belles Arts i va treballar com a pintor de ceràmiques, així com d'escenes religioses o publicitàries. Va viatjar per diverses ciutats europees, ja fos per raons d'exili polític o per causa de revolucions artístiques i socials. Finalment es va establir a Barcelona, ciutat on va viure fins al final de la seva vida, i on va ser un dels referents de les lluites socials. Sempre es va definir com a gitano, anarquista i comunista antiestalinista, i va ser membre fundador del Sindicat de Dibuixants de Catalunya l'any 1936. Helios Gómez respon a la figura de soldat artista que durant la Guerra Civil no només va lluitar —des del 19 de juliol del 1936— sinó que va seguir treballant com a artista i propagandista en el bàndol republicà. Helios Gómez és autor de la cèlebre Capella Gitana de la presó Model de Barcelona, que va pintar durant els anys de captiveri (entre 1945 i 1954), i de la que darrerament s'han reprès les obres de recuperació.

Helios Gómez amb llúis Companys al pati de la presó model, 1930

Fotografia de Gabriel Casas

Helios Gómez (primer per l'esquerra) el juliol de 1936 a una barricada de la Via Laietana de Barcelona.
Fotografia d'Agustí Centelles

L'adquisició. Tres obres mítiques

El Museu adquireix tres pintures ja dipositades pel fill de l'artista, Gabriel Gómez, i que s'exposen a les Sales d'Art Modern: *Evacuació*, *Agre Andalus* i *Dolor aerotransportat (paracaigudes amb ull)*.

Evacuació, de l'any 1937, és una obra històrica de l'artista, en la qual presenta la població civil fugint d'un atac sobre la seva ciutat en un escenari gairebé apocalíptic. Com a la cèlebre Capella Gitana de la presó Model de Barcelona, tots els protagonistes són persones de raça gitana. Pel que fa *Agre Andalus* i *Dolor aerotransportat (paracaigudes amb ull)* són creacions de 1947-1948 on es combina una certa reivindicació social amb una mirada surrealista i onírica. Es tracta de creacions de postguerra, amb una orientació diferent, però on encara supura la ferida de la guerra i la persecució política. Al capdavant hem de tenir en compte que Helios Gómez va ser empresonat pel franquisme en diverses ocasions i fins poc abans de la seva mort.

Evacuació, 1937

La donació

Les pintures

Les sis pintures donades pertanyen a l'època tardana de l'artista, i han estat realitzades entre mitjans dels anys 40 i mitjans dels anys 50, poc abans de la seva mort. En aquestes creacions Helios Gómez apareix amb un llenguatge renovat, lluny del sintetisme gràfic i el recurs a la tinta que havia caracteritzat el seu període més icònic i popular, durant els anys 30, i molt especialment durant la Guerra Civil. Aquestes pintures tenen en comú visions oníriques que es podrien interpretar en clau personal, com és el cas de l'oli *Desesperació*, on el presoner protagonista és gitano. Possiblement l'obra més rellevant d'aquest conjunt és *Transfixió*, en la qual domina un llenguatge surrealista que es filtrarà per moltes d'aquestes composicions tardanes de l'artista. En clau experimental, i molt diferent de les anteriors, l'obra *Tauromàquia abstracta* traça un camí cap a l'abstracció que l'artista no va seguir, ja que moriria molt poc després.

Transfixió, 1947

Un Helios Gómez menys conegut

Un conjunt de tres guaixos de factura moderna, dels anys 20, són composicions a contrapèl de l'Helios Gómez més popular i conegut. Es tracta de tres obres sobre paper que responen a esquemes avantguardistes i de caire experimental. Representen figures femenines, d'accentuat cromatisme –inhabitual en aquest artista— on es combinen reminiscències de Matisse i fins i tot d'Art Déco.

Guerra Civil

Pel que fa a la Guerra Civil, destaca un conjunt de quatre fabulosos dibuixos a tinta xinesa que formen part de la sèrie *Horrors de la guerra*. Es podria considerar que són obres majors de la crònica de guerra més estricta, com ara el bombardeig d'una escola o els ciutadans refugiats al metro durant els bombardejos sobre la ciutat de Barcelona. És potser en l'ús de la tinta xinesa on apareix l'Helios més virtuós, amb recursos d'autèntic mestre i en una línia molt propera al futur còmic *underground*. Un dibuix d'aquest conjunt és especialment rellevant per al Museu Nacional, pel fet de tractar-se de l'equivalent a tinta de la pintura *Evacuació*.

Horrors de la guerra. *Evacuació*, 1937

Més dibuixos i un llibre

El conjunt inclou altres dibuixos a tinta i a llapis, amb referències polítiques i socials diverses, així com alguns de molt esbossats —aquests tots a llapis— que caldrà estudiar i documentar. També inclou un fabulós dibuix a tinta que representa l'incendi d'una impremta, es tracta d'un dibuix original per il·lustrar l'obra de Pedro Nenni *6 anys de guerra civil a Itàlia*. Entre aquest conjunt de dibuixos en destaca també un de relacionat amb un altre oli del Museu, *Dolor aerotransportat (paracaigudes amb ull)*. Cal destacar també una sèrie de sis dibuixos amb iconografia del món gitano, que no responen tant a l'esperit reivindicatiu d'altres composicions, sinó que s'insereixen més aviat en un to estrictament documental (balls, escenes familiars, baralles...), i sempre dintre d'un notable registre cromàtic. Finalment cal destacar la donació d'un exemplar numerat de la 2a edició del mític llibre *Viva Octubre!*, il·lustrat per Helios Gómez.

Llista d'obres

Obres comprades

Evacuació, 1937

Oli sobre tela

Dolor aerotransportat (paracaigudes amb ull), 1947-1948

Oli sobre tela

Agre andalús, 1947-1948

Oli sobre tela

LA DONACIÓ

Horrors de la guerra. Bombardeig d'una escola a Barcelona, 1938

Tinta xinesa sobre cartolina, 65 x 50,5cm

Horrors de la guerra. Refugi antibombardeig aeri en una estació de metro de Barcelona, 1938

Tinta xinesa sobre cartolina, 51 x 36,5 cm

Horrors de la guerra. Bombardeig de la carretera Màlaga-Almería, 1937

Tinta xinesa sobre cartolina, 50,5 x 65 cm

Horrors de la guerra. Evacuació, 1937

Tinta xinesa sobre cartolina, 32x 41,5 cm

Cap de dona, 1926

Guaix sobre paper, 25 x 33 cm

La dona de la finestra, 1927

Guaix sobre paper, 25 x 33 cm

Banyista, c.1927

Guaix sobre paper, 34 x 49 cm

Desesperació, 1948

Oli sobre fusta, 105 x 87 cm

Transfixió, 1947

Oli sobre paper engomat sobre fusta, 140 x 110 cm

Sevilla núvia assetjada, c.1955

Oli sobre paper, 36 x 25 cm

Dona en caiguda, fons vermell, c.1947

Oli sobre tela, 55 x 46 cm

Tauromàquia abstracta, c.1955

Oli sobre fusta, 77 x 62 cm

La temptació de Sant Baldiri, 1947

Oli sobre tela, 54 x 46 cm

UGT

Tinta xinesa, 31 x 10 cm

Home descansant

Tinta xinesa, 18 x 22

Juan Echevarría, 1955

Tinta xinesa sobre paper, 25,5 x 32,5 cm

Residencia San Jaime, 1954-56

Tinta xinesa sobre paper, 21,5 x 22, 5

Sense títol

Tinta xinesa sobre paper, 13 x 24 cm

Dona nua

Llapis sobre paper, 26 x 37 cm

**Dones nues. Dibuix preparatori de l'obra *Dolor aerotransportat*
(paracaigudes amb ull)**

Llapis sobre paper, 34 x 19 cm

Esbós

Llapis sobre paper, 31,5 x 42 cm

La baralla, c.1948

Aquarel·la, 41 x 32 cm

Parella ballant, c.1939

Aquarel·la, 31 x 23,5 cm

Família de gitanos, c. 1948

Oli sobre cartró, 30 x 34

Ballarina amb vestit vermell, 1948

Aquarel·la sobre cartolina, 33 x 26 cm

Bailaora amb vestit verd, 1948

Aquarel·la, 33 x 23 cm

Bailaora amb vestit blanc, c.1954

Oli sobre cartolina, 13 x 9 cm

Somni d'Al·là, 1947

Aquarel·la, 32 x 23 cm

Residencia San Jaime, 1954-1956

Guaix sobre paper, 25x 23 cm

Dona nua asseguda d'esquena

Carbó per transferència sobre paper,

88,5 x 64 cm

Dona nua ajaguda

Llapis sobre paper, 31 x 47 cm

Dona nua

Llapis sobre paper, 55 x 31 cm

Incendi d'una impremta (original per a la il·lustració del llibre de Pedro Nenni «6 anys de guerra civil a Itàlia»), c. 1931

Tinta, guaix i llapis grafit sobre cartolina

32,3 x 25,4 cm

Exemplar del llibre *Viva Octubre!*

2a edició

